

Fråga om utformningen av ett beslut om hämtning

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA bl.a. klagomål mot Ångermanlands tingsrätt för att han hämtades av polis till en förhandling.

Utredning

Från tingsrätten inforrades handlingar i mål B 2843-05 och från Polismyndigheten i Västerbottens län inforrades handlingar i ärende AAC-613- 7444/06.

Av handlingarna framgick att tingsrätten den 6 oktober 2006 beslutade att AA, som var tilltalad i ett brottmål, genom polismyndighetens försorg skulle hämtas till en huvudförhandling som skulle äga rum i Örnsköldsvik den 7 november kl. 16.00. I beslutet var vidare angivet: "Härvid gäller enligt 9 kap. 10 § andra stycket rättegångsbalken att AA får omhändertas högst sex timmar innan förhandlingen äger rum."

Hämtningen verkställdes sedan av polis genom att AA hämtades på viss adress i Skellefteå kl. 10.00 den aktuella dagen.

Ärendet remitterades till tingsrätten som anmodades att lämna upplysningar och yttrande över vilka rättsliga överväganden som föregick att beslutet utformades på sätt som ovan angetts.

Tingsrätten (lagmannen BB) kom in med ett remissvar i vilket hon hänvisade till ett yttrande av rådmannen CC som fattat det aktuella beslutet.

I ett beslut den 11 oktober 2007 anförde *chefsJO Melin* följande.

Bedömning

I 9 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken (RB) anges att om någon skall hämtas till ett sammanträde inför rätten får han, om inte annat följer av andra stycket, inte omhändertas tidigare än vad som är nödvändigt för att han skall kunna inställas omedelbart till sammanträdet.

Av andra stycket framgår att om ett hämningsförsök tidigare misslyckats eller det annars på grund av vad som är känt om den som skall hämtas finns särskild anledning till det får rätten eller polismyndighet besluta att han får omhändertas tidigare än vad som följer av första stycket. Omhändertagande får i sådant fall ske högst sex timmar eller, om rätten beslutat, högst arton timmar tidigare än vad som följer av första stycket. Vid rättens prövning skall särskilt beaktas vilka olägenheter det kan antas medföra att den som skall hämtas inte är närvarande vid sammanträdet inför rätten.

Den nu redovisade regleringen i 9 kap. 10 § RB innebär således att när domstol beslutat att någon skall hämtas till ett sammanträde inför rätten genom polismyndighets försorg får denne omhändertas av polis under den tid som går åt för att transportera den omhändertagne till domstolsförhandlingen (första stycket). Det är normalt polismyndigheten som i egenskap av verkställande myndighet har att uppskatta den tid som behövs för att transportera den hämtade personen till domstolen. Som Rättegångsutredningen framhöll måste tiden givetvis i det enskilda fallet beräknas så att vederbörande får tillräckligt rådrum för att ordna sådana angelägenheter som den kommande inställelsen inför domstol för med sig. Vidare behövs alltid en säkerhetsmarginal (SOU 1982:26 s. 310). I propositionen anges att den som hämtas med stöd av första stycket, inte får omhändertas tidigare än vad som är nödvändigt för att han eller hon omedelbart, dvs. utan mellankommande vistelse på t.ex. en polisstation, skall kunna inställas till sammanträdet (prop. 1983/84:78 s. 70).

Under de förutsättningar som anges i andra stycket får rätten eller polismyndigheten besluta att personen i fråga skall omhändertas under längre tid, ett s.k. förtida omhändertagande. En polismyndighet får besluta att ett sådant omhändertagande får pågå under högst sex timmar utöver vad som fordras för transporten till förhandlingen. En domstol kan besluta om förtida omhändertagande under högst arton timmar.

Det normala får antas vara att polismyndigheten anmäler till domstolen att ett omhändertagande behöver ske tidigare än sex timmar innan transporten kan påbörjas. Inget hindrar givetvis att domstolen självmant fattar beslut om ett förtida omhändertagande. I ett sådant fall bör dock domstolen samråda med polismyndigheten innan beslut fattas (jfr a. prop. s. 71).

I det aktuella fallet beslutade CC att AA skulle hämtas till en huvudförhandling i ett brottmål.

Jag har ingen invändning mot CCs bedömning att det fanns skäl att låta hämta AA och att förordna om ett förtida omhändertagande. Eftersom det var polismyndigheten som hade att beräkna tidsåtgången för transporten borde rätten, i enlighet med vad som framgått ovan, inför beslutet ha samrått med polisen om hur lång tids omhändertagande som därutöver krävdes för att hämtningen skulle kunna verkställas.

I rättens beslut angavs att AA fick omhändertas högst sex timmar innan förhandlingen skulle äga rum. Som framgått av den tidigare redogörelsen är bestämmelserna konstruerade så, att rätten genom ett beslut om förtida omhändertagande anger den längsta tid som en person får vara omhändertagen utöver den tid som går åt för att denne omedelbart skall kunna inställas till förhandlingen. Om det i ett sådant beslut, utan föregående kontakt med polisen, i stället anges en längsta tid för omhändertagande före förhandlingens början, kan det riskera att leda till missuppfattningar hos polisen när beslutet skall verkställas.